

специфікацію НАБУ з викриття корупції в енергетиці «Мідас». Для результату в цій справі потрібні численні експертизи, але тиск на експертів розпочався вже на самому старті досліджень. Наприклад, кілька тижнів тому сумнівними інтернет-ресурсами розійшлося повідомлення про буцімто упередженість експертів, які виконують роботу на замовлення НАБУ.

Щоб розуміти глибину проблеми у галузі судових експертиз, варто згадати простий факт. Ще недавно міністром юстиції в нашій країні був Герман Галущенко. Той самий «універсальний міністр» і енергетики, і юстиції, який **виявився ключовим фігурантом** схем відмивання грошей в енергетиці в угрупованні друга президента Тимура Міндіча. Водночас саме Мін'юст зараз відповідальний за судову експертизу та її реформування.

Уся країна вже почула про те, як Галущенко **ще на посаді міністра юстиції** листувався зі своїм заступником про камеру та умови утримання в Лук'янівському СІЗО одного з ув'язнених детективів НАБУ — Руслана Магамедрасулова (який саме займався документуванням у справі «Мідас»). Водночас судові експерти, належні до сфери управління Мін'юсту під керівництвом Галущенко, готували експертизи в кримінальних справах щодо Магамедрасулова. На диво, в цих самих експертизах «Узбекистан» став «Дагестаном», а детектив опинився в СІЗО через підміну одного слова.

Читайте також: **Олена Щербан: Як фальсифікують справу проти керівника детективів НАБУ, який документував друга Зеленського - Міндіча**

Власне, на цьому розповідь про проблеми експертиз можна було б і завершувати, але так сталося, що цю реформу вимагає цілий Європейський Союз.

Про незалежну експертизу для свого слідства НАБУ говорить роками. Нині вимога стосовно цього стала одним із десяти пунктів так званого **плану** Качки—Кос щодо євроінтеграційних змін нашої країни. Проте незалежний та реформований інститут судових експертиз потрібен не лише НАБУ, а й усій сфері кримінальної юстиції та, зокрема, стороні захисту. Кейс Магамедрасулова — яскравий приклад цього.

Ми в Центрі протидії корупції (ЦПК) вирішили ретельніше дослідити, що насправді потрібно, чого вимагають партнери та що реально робить влада.

Спойлер: схоже, що головне завдання останньої — це саботаж або ж імітація змін.

Читайте також: **Покидьки у владі знищують людей, які заважають красти: СБУ просила Мін'юст дати Магамедрасулову камеру з "неприємними сусідами", Галущенко про це знав - САП**

Чого вимагає ЄС

У вже згаданих вище десяти пунктах «плану Качки—Кос» питання експертиз є другим пунктом. Він звучить так: **«Забезпечити НАБУ ефективний доступ до неупереджених, своєчасних та якісних судових експертиз»**.

Історія роботи антикорупційного бюро вже зафіксувала цілі схеми впливу на експертизи. Наприклад, ось які практики використовували найчастіше:

- 1) практика так званих стоп-листів, коли в державних експертних установах існували списки справ, у яких фактично заборонялося проводити експертизу;
- 2) залякування, кримінальні переслідування експертів, тиск через дисциплінарні скарги та незаконні погрози мобілізацією;
- 3) затягування проведення експертиз на роки або протилежні за змістом висновки експертів щодо одного питання.

У вимогах партнерів фактично йдеться про створення окремої державної установи, яка мала б незалежно й у пріоритетному режимі виконувати експертизи у справах топкорупції. Від початку головною ідеєю було забезпечення незалежного конкурсу до такої експертної установи, зокрема за участю міжнародних партнерів. Окрема дискусія — щодо державного органу, в управлінні якого така установа має існувати.

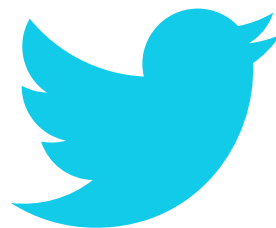
Читайте також: **Детектив НАБУ про обшук СБУ: Були численні побої, з квартири вкрали гроші**

Чого хоче Мін'юст

Однак на практиці Мін'юст рухається в протилежному напрямку. Він дуже хоче, аби всі експертні установи були підпорядковані йому. Проте це — не варіант, адже **міністерство вже провалило реформу щодо незалежності установ у своєму підпорядкуванні**.

На додачу 2023 року тодішній міністр юстиції Малюська **заявив** про створення Науково-дослідного центру незалежних експертиз із начебто незалежною наглядовою радою. Проте вже зараз можна сміливо сказати, що її запуск провалився. Так, нещодавно журналісти **встановили**, що керівником цієї установи фактично поза конкурсом призначили колишнього керівника інституту експертиз СБУ, до якого було чимало питань щодо походження його статків і сумнівних зв'язків.

Служба безпеки України, до речі, — єдиний правоохоронний орган та спецслужба в Україні, яка має в підпорядкуванні власну експертну установу — Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз. Щоправда, питань як до

якості експертиз, так і до незалежності експертів там дуже багато. Установа більше нагадує відділ СБУ, який обслуговує слідство, а не незалежну установу.

У цьому контексті можна зрозуміти побоювання колег адвокатів та експертів, що подібна установа, наприклад при НАБУ, також із часом може перетворитися на ручний інструмент. Проте ці побоювання легко розвіяти.

Читайте також: **УП: Як Зеленський і СБУ заради Міндіча та грошей нищать НАБУ і Державу українців вцілому**

Як забезпечити незалежність експертизи

Потрібно забезпечити гарантії незалежності **на рівні закону**. Такі, як незалежний конкурс на посаду керівника установи, гарантії від свавільного впливу, окреме бюджетне фінансування та гідна винагорода експертам і керівництву.

Важливо, що без законодавчих змін такий проєкт приречений на провал. Численні атаки на антикорупційні органи — яскраве підтвердження цього. Перша ж експертиза в топсправі, яка не сподобається комусь в офісі президента, — й усі підзаконні документи про незалежну установу буде «спалено».

Попри те, що вже давно є різні варіанти змін до законодавства, які вже неодноразово пропонувало й саме НАБУ, **жодного з них поки навіть не погоджено на урядовому рівні**, не кажучи вже про парламент. Тобто попри роки дискусій та безліч варіантів рішень результату наразі нуль.

Однак треба бути чесними й розуміти, що така установа не стане універсальною таблеткою, якщо забути про інші регуляторні питання діяльності судових експертів. Тому створення незалежної установи для справ топкорупції — важливий крок. Проте для реформування інституту судових експертиз загалом це — лише перший із необхідних кроків. І в ньому наразі — жодних успіхів.

Читайте також: **СБУ бреше про причину обшуків в ексдетективів НАБУ, це дріб'язкова помста президента - ЦПК**

Імітація бурхливої діяльності

Тим часом у Мін'юсті замість реалізації ключової вимоги ЄС узялися за зміни до закону «Про судову експертизу» з іншого боку. У відомстві підготували проєкт змін і розіслали його різним стейкхолдерам. ЦПК отримав законопроєкт у відповідь на запит.

Проєкт уже **розкритикували** профільні експертні організації. **Головні претензії підтримуємо й ми в ЦПК: це необґрунтоване поглиблення впливу Мін'юсту на експертів і надмірна дискреція в питаннях регулювання.**

Чомусь профільна установа не знайшла часу та ресурсів попрацювати над змінами щодо створення незалежної експертної установи, натомість знайшла час написати проєкт про посилення власних повноважень.

Тут варто згадати, що, крім десяти пунктів «плану Качки—Кос», питання реформи сектору експертиз **охоплює** й Дорожня карта з питань верховенства права. Остання — це великий план євроінтеграційних реформ у сферах правосуддя, боротьби з корупцією, прав людини та безпеки. Карту погодили як український уряд, так і Рада ЄС, тобто всі держави-члени Євросоюзу.

Про судові експертизи в карті написано таке.

«Впровадження реформ для вдосконалення доступу органів правопорядку до якісної, об'єктивної та швидкої судової експертизи шляхом:

- 1) уніфікації судово-експертної діяльності, зокрема визначення єдиного органу формування державної політики, запровадження єдиної класифікації судових експертиз, видів експертних спеціальностей та єдиного порядку проведення судових експертиз, розширення видів експертиз, які матимуть право проводити приватні судові експерти;
- 2) спеціалізації судово-експертних установ (окремих підрозділів) щодо здійснення експертиз в окремих сферах (зокрема для здійснення експертиз у провадженнях щодо корупційних злочинів);
- 3) цифровізації судово-експертної діяльності — створення єдиного цифрового простору здійснення судово-експертної діяльності, інтегрованого з Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою та іншими державними реєстрами, інформація з яких необхідна для проведення експертиз;
- 4) покращення матеріально-технічного забезпечення судово-експертних установ для забезпечення їх висококваліфікованого кадрового складу та акредитації відповідно до міжнародних стандартів ISO».

Мін'юст прочитав ці вимоги, схоже, виключно як можливість посилити владу над експертами.

Обурення експертної спільноти цілком логічне, адже вже зараз Мін'юст відповідальний за нормативне й організаційне забезпечення діяльності всіх експертів як у державних установах, так і в приватних. Роками ці повноваження часто використовували на шкоду.

Читайте також: **Як у 2025 році влада намагалась приборкати НАБУ, активістів і медіа**

Приватний ризик за неререформованої системи

Наприклад, свого часу Київським науково-дослідним інститутом судових експертиз (КНДІСЕ) роками керував сумнозвісний Олександр Рувін. Журналісти неодноразово **описували його роль** у сфері та мільйонні необґрунтовані статки. Він, до речі, встиг попрацювати й **радником міністра** Галущенка. Якщо коротко, пан Рувін міг забезпечити результат будь-якої експертизи в країні на будь-який смак. У крайньому разі міг просто заблокувати її. Свого часу він майстерно блокував, наприклад, експертизу у справі «Роттердам+». Зрештою детективам довелося звернутися до приватних судових експертів.

Здавалося б, приватні експерти можуть бути рятівним колом, коли державні виконують вказівки влади, а державні експертні установи очолюють керівники на кшталт Рувіна. **Але насправді приватні експерти ще вразливіші до тиску та впливу з боку Мін'юсту або правоохоронців.**

Адже держава в особі Мін'юсту відповідає та забезпечує організацію роботи експертно-кваліфікаційної комісії, яка оцінює судових експертів, здійснює науково-методичне та організаційно-управлінське забезпечення їхньої діяльності й навіть реєструє методики проведення експертиз. **Тож Мін'юст має всі механізми впливу як на державного, так і на приватного експерта.**

Прикладів довго шукати не потрібно. Реєстр судових рішень рясніє спробами притягнути до відповідальності приватних експертів. Звісно, є ситуації, коли приватні експерти можуть дозволити собі свавілля, проте у низці інших випадків їх банально починають переслідувати. Одним із прикладів цього є експертка Ірина Педь, яка свого часу таки виконала для НАБУ надскладну експертизу у справі «Роттердам+». Її залякували кримінальними справами й дисциплінарними скаргами, які зрештою не витримали судових оскаржень.

Чи не найвідомішим прикладом тиску на експерта став **випадок** Надії Бугрової. Вона ще 2017 року провела експертизу в так званій справі рюкзаків Авакова. Нагадаю, що йдеться про кейс-**розслідування** журналістів «Схем» щодо спроби заробітку на закупівлі рюкзаків для Національної гвардії. До цієї схеми були причетні син колишнього міністра МВС Арсена Авакова та його заступник. Надія Бугрова оцінила тоді реальну вартість рюкзаків, яку було значно завищено, й установила, що рюкзаки шили в кустарних умовах.

Намагаючись помститися, підпорядковані Авакову співробітники поліції просто пришили Бугровій кримінальну справу, а тодішнє керівництво Мін'юсту — політичні соратники Авакова — розпочали процес притягнення її до дисциплінарної відповідальності.

Читайте також: **Очільник САП Олександр Клименко: «Колектив не розуміє, чому їхні колеги сидять, а реальних доказів порушення закону ніхто не надав»**

Тепер жінка досі домагається справедливості в суді. В її кримінальній справі вже минули строки давності, але Печерський суд Києва навіть не провів підготовчого засідання. Тож сімдесятирічна жінка мусить уже шостий рік з'являтися до суду, який ігнорують навіть прокурори, й роками не мати доступу до правосуддя. Це «винагорода», яку експертка отримала за належну роботу.

...Ці приклади й тенденції яскраво демонструють, що ручне управління та вплив на судову експертизу роками залишаються важливим форпостом корупціонерів. Саме тому вже багато років поспіль реформи в цій сфері блокуються — навіть зараз, попри вже офіційні вимоги ЄС. Навіть після звільнень Галущенка та Рувіна ми можемо опинитись у ситуації, коли саме експертизи стануть чи не ключовою перепорою для притягнення до відповідальності фігурантів «Мідаса». Шкода, що вкотре саме корупційні інтереси стають на заваді для євроінтеграції та встановлення справедливості.

Олена Щербан, керівниця юридичного відділу Громадської Організації «Центр протидії корупції»; опубліковано у виданні **ZN.ua**

Читайте також:

- **Мін'юст не продовжив контракт із директором КНДІСЕ Рувіним, який керував інститутом 13 років, будучи громадянином Ізраїлю, і казково збагатився на Україні**
- **Тихий "фокус" Професора: Як Галущенко таємно призначив радником одіозного Рувіна, щоб тримати експертизи "під ковпаком"**
- **Справа адвокатів-хакерів: як влада руйнує Державу українців**
- **Сімейний підряд на кордоні: як Волинська митниця стала новорічною «годівницею» для обраних**
- **Фаворитизм Зеленського. Чому в країні стало "якось багато Міндіча"**
- **Декларація Галущенка не показує сотні тисяч доларів на освіту сина у Швейцарії - "Схеми"**
- **Одіозного корупціонера Олександра Рувіна призначено радником міністра юстиції**
- **Корупція на закупівлях у Мін'юсті: викрито новий епізод - НАБУ**
- **"Міндічгейт" оголив вплив Банкової та втечу головного фігуранта тотальної корупції в енергетиці**

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

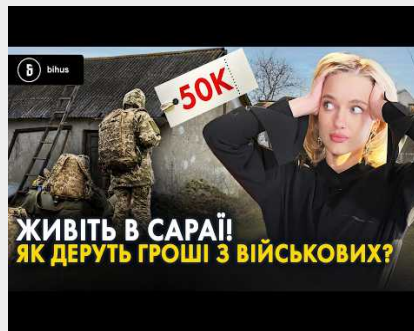
Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com